

ЮВІЛЕЙНІ ДАТИ

До 75-річчя з дня народження Василя Максимовича Мороза

2 лютого 2017 р. виповнюється 75 років Василю Максимовичу Морозу – відомому нейрофізіологу, педагогу, організатору вищої медичної освіти, віце-президенту Українського фізіологічного товариства. В його особі на диво вдало і гармонійно сполучається численна кількість привабливих рис, котрі характеризують його як високо обдаровану людину, здатну різнобічно й щедро реалізувати свої творчі здібності.

Народився Василь Мороз 2 лютого 1942 р. у селі Озеро Немирівського району Вінницької області. Важким було його дитинство – як і в усього народу в часи війни, у роки відбудови господарства, знищеного, понівеченого війною. Батько, Максим Павлович, у 1944 р. загинув на фронті. У 1949–1956 рр. Василь Мороз навчався в Озерянській семирічній школі. А після семирічки для закінчення середньої освіти щодня за будь-якої погоди

прямував до Чуківської середньої школи Брацлавського району, яку закінчив у 1959 р. Вчився добре, навчання приносило радість. Мріяв, пізнавав світ не лише з життя, але й із улюблених книг. До вступу у 1961 р. до Вінницького медичного інституту працював у будівельній бригаді, робітником заводу. В інституті вчився старанно, з насолодою, поєднував теорію і практику, щоб краще підготуватися до практичної роботи. Після закінчення Вінницького медичного інституту (1967) працював лікарем-терапевтом Шпиківської лікарні № 1 Вінницької області. Заслужив шану, любов людей. У 1968 р. Василь Максимович був прийнятий на роботу до Вінницького медичного інституту ім. М.І.Пирогова на посаду асистента кафедри нормальної фізіології. Подальша його діяльність пов'язана з Вінницьким медичним університетом: асистент кафедри нормальної фізіології (1968 – 1969), аспірант цієї ж кафедри (1969 – 1972), асистент (1972 – 1976), доцент (1976 – 1984), професор (1984 – 1991), завідувач кафедри (1991 – 2015). Призначався вченим секретарем ради університету, заступником декана, деканом, проректором з навчальної роботи. На будь-якому посту, завдяки виключній працездатності, помноженій на природний талант організатора та педагога, проявив себе як висококваліфікований викладач-лектор, чудовий вихователь молоді. Ці риси характеру вдало поєднуються з властивістю до невпинного творчого пошуку.

У 1972 р. Василь Максимович в Інституті фізіології ім. О.О. Богомольця АН УРСР (м. Київ) захистив кандидатську дисертацію, яка була присвячена вивченню електричних реакцій кори мозочка на звукові стимули і йому було присуджено науковий ступінь кандидата медичних наук. Після захисту кандидатської дисертації науковий пошук не припиняється. Розгортаються багатопланові дослідження механізмів поведінкових реакцій, а саме

– ролі мозочка, базальних гангліїв, кори великих півкуль в організації та здійсненні автоматизованих рухів. Плідній реалізації творчих задумів сприяло відрядження за кордон, до Академії наук Чехословаччини. Згодом, якимось в приватній бесіді керівник Інституту фізіології, всесвітньо відомий нейрофізіолог Ян Буреш пригадував свій подив і захоплення з приводу надзвичайної наполегливості й працьовитості молодого науковця з Вінниці. Мабуть цим і можна пояснити гостинність маститого вченого – приватне повторне запрошення Василя Максимовича до Праги для остаточного завершення експериментів. Отриманий матеріал став основою докторської дисертації “Інтегративна функція мозочка, базальних гангліїв і моторної кори в програмуванні й регуляції рухів”, блискуче захищеної Василем Максимовичем у 1983 р. в Інституті фізіології АН УРСР ім. О.О. Богомольця.

Нині В.М.Мороз – видатний нейрофізіолог, під його керівництвом проводяться дослідження ролі структур головного мозку в здійсненні поведінкової реакції цілісного організму – центральні механізми програмування та контролю довільних рухів. Подальший творчий розвиток Василь Максимович здійснює в численних роботах разом з учнями, висвітлюється значення структур головного мозку – латерального гіпоталамуса, префронтальної (асоціативної) кори мозку (М.В.Йолтухівський), вентролатерального ядра таламуса, моторної кори (О.В.Власенко), базолатерального мигдалеподібного тіла (О.Д.Омельченко), гіпокампа (І.Л.Рокунець), вивчаються структурні особливості експресії гена *c-fos* у нейронах головного та спинного мозку під час реалізації оперантного рефлексу (О.В.Довгань), встановлюються фізіологічні особливості просторово-часових параметрів ходьби людини і залежність їх змін при виконанні додаткових завдань (М.В.Йолтухівський, Т.О.Величко, О.В.Богомаз). Так сформувалася наукова школа, очолювана професором Морозом.

Невпинно удосконалюються і збагачуються комплексні дослідження. У зв'язку з розробкою і запровадженням нових методичних прийомів та технологій, що мають пріоритетне значення (методи реєстрації електричних реакцій окремих нейронів мозкових центрів у вільній поведінці тварини під час руху, мікропроцесорного квантування рухів, а також імпульсних реакцій нейронів), розкриваються перспективи оцінки закономірностей мозкових функцій.

Важливим напрямком наукового пошуку є розробка проблем інтегративної медичної антропології, як науки про цілісність, мінливість і реабілітаційні можливості людини за рахунок адаптації. Для цього в університеті створено науково-дослідний центр, проголошений у 1993 р. базою Міжнародної академії інтегративної антропології, президентом якої обрано В.М.Мороза (1997).

Професор Мороз є членом Всесвітньої організації з вивчення мозку (IBRO), у 1995 р. обраний академіком Академії вищої школи, у 2010 – академіком Національної Академії медичних наук України. Він – автор 35 винаходів, опублікував 364 наукові праці, у тому числі 47 монографій та навчальних посібників, підготував 21 доктора і кандидата наук. Учні Василя Максимовича плідно працюють у ВНЗ України на наукових, педагогічних й адміністративних посадах.

В.М. Мороз – талановитий педагог, новатор у справі виховання майбутніх лікарів і молодих науковців. Його перу належить низка посібників для викладачів та студентів вищих та середніх медичних навчальних закладів, зокрема «Посібник з фізіології нервової системи» (2001), «Фізіологія сенсорних систем» (2006), «Фізіологія: навчально-методичний посібник» (2007), «Інтегративна функція мозочка, базальних гангліїв і моторної кори в програмуванні та регуляції рухів» (2010), два видання (2012, 2015) підручника для студентів вищих медичних навчальних закладів «Фізіологія», навчальний посібник для медичних і фармацевтичних ВНЗ «Фізіологія»

(2015), два видання (2011, 2016) підручника англійською мовою для студентів вищих медичних навчальних закладів «Physiology : Textbook».

Василь Максимович очолює спеціалізовану вчену раду Д 05.600.02 Вінницького національного медичного університету ім.М.І.Пирогова, є редактором журналів “Вісник Вінницького медичного університету”, “Biomedical and biosocial anthropology”, “Медицина болю Pain Medicine”, заступник редактора журналу “Вісник Морфології”, член редакційних колегій “Фізіологічного журналу”, журналів “Медицина освіта”, “Експериментальна та клінічна фізіологія та біохімія”, “Проблеми медичної науки та освіти”, “Архів експериментальної та клінічної медицини”.

В університеті налагоджено контакти і співробітництво з медичними факультетами провідних ВНЗ зарубіжних країн з важливих питань для охорони здоров'я в Україні (Франція, Німеччина, США, Єгипет, Польща, Італія, СНД тощо); були отримані гранти фондів Спаркмана і Фогерті (США). На факультетах різної спеціалізації навчаються більш ніж 2000 іноземних громадян з 67 країн світу.

Стрімко зростає авторитет Василя Максимовича Мороза як талановитого керівника: він проводить активну громадську роботу, Голова ради ректорів ВНЗ Подільського регіону, голова асоціації медичних ВНЗ України, член колегії МОЗ України, член вченої ради МОЗ України, член атестаційної колегії МОН України.

Обирався (1990, 2010) депутатом Вінницької обласної Ради. З 1992 до 1994 рр. на громадських засадах працював заступником голови цієї ради. Як депутат Вінницької обласної Ради на її сесіях та засіданнях комісії порушував питання щодо вдосконалення правил прийому на навчання до ВНЗ, міжнародного співробітництва ВНЗ, сучасного стану вищої освіти в Україні, розвитку студентського самоврядування, працевлаштування випускників ВНЗ, залучення до навчання у ВНЗ дітей з сільської місцевості Вінниччини,

плотного варіанту реформи охорони здоров'я у Вінницькій області тощо.

У 1993 р. В.М. Морозу присвоєно почесне звання Заслуженого працівника науки та техніки України. У 1997 р. Указом Президента України нагороджений орденом “За заслуги” III ступеня, у 2002 – орденом Ярослава Мудрого V ступеня. 24 серпня 2003 р. у День незалежності Указом Президента України за визначні особисті заслуги перед Українською державою у підготовці висококваліфікованих фахівців для охорони здоров'я, багаторічну плідну наукову, педагогічну і громадську діяльність В.М. Мороз удостоєний високого звання „Герой України” із врученням ордена Держави.

З ініціативи ректора Вінницький національний медичний університет з 1994 р. обрано центром проведення Пироговських читань, які є міжнародним оглядом усіх галузей вітчизняної і світової медицини. У 2010 р. проведені IV Міжнародні читання, присвячені 200-річчю від дня народження М.І. Пирогова. На читаннях були присутні майже 2500 делегатів-медиків з України і 28 зарубіжних країн.

Загалом, характеризуючи Героя України, доктора медичних наук, професора, академіка НАМН України, Заслуженого працівника науки та техніки України, ректора Вінницького національного медичного університету ім.М.І.Пирогова – Василя Максимовича Мороза як педагога, вченого, керівника та просто справжню людину, підсумовуючи його напрацювання, можна стверджувати, що він є представником державних діячів, які творчо, попри всі негаразди, шукають шлях до швидкого засвоєння та втілення в життя найкращих світових досягнень розвитку вищої медичної школи, виховання сучасних молодих спеціалістів, раціонального використання досвіду минулих поколінь.

Сьогодні Василь Максимович повний сил та енергії, працює над втіленням нових ідей.

Бажаємо ювілярові міцного здоров'я, щастя, удачі, невичерпної енергії, творчої наснаги.